

Millaisia kokemuksia hoitotyön opiskelijoilla on kiusaamisesta kliinisessä harjoittelussa ja miten sitä voidaan ehkäistä?

TULOKSET

Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia kiusaamisesta kliinisissä harjoitteluissa*

Opiskelijoiden kuvaamia kiusaamisen muotoja:

- ❖ **sanallinen kiusaaminen**, kuten huutaminen tai haukkuminen^{1,2,3}
- ❖ **fyysinen kiusaaminen**, kuten raskaimpien töiden tahallinen kohtuuton siirto opiskelijalle^{1,2,3}
- ❖ **henkinen kiusaaminen**, kuten eristäminen, sivuuttaminen, osaamattomuuden korostaminen tai vähättely^{1,2,3}
- ❖ **ulkopuoliseksi tekeminen**, kuten huomiotta jättäminen, sivuuttaminen tai opiskelijan eristäminen muusta harjoitteluyksikön henkilökunnasta esimerkiksi ruokailutilanteissa^{2,3}
- ❖ **epäreilu kohtelu**, kuten tehtävien suhteeton kohdentaminen opiskelijalle^{1,2,3} tai oppimismahdollisuuksien häirintä ja estäminen³

Opiskelijat reagoivat kiusaamiseen usein negatiivisilla selviytymismenetelmillä eli passiivisesti³ tai sivuuttamalla².

Opiskelijat kuvasivat seuraavia syitä jättää ilmoittamatta kiusaamisesta²:

- ❖ tehdyistä ilmoituksista ei ollut seurannut muutoksia
- ❖ pelko kostotoimenpiteistä
- ❖ oletus, että harjoitteluyksikön henkilökunta "pitää toistensa puolta" opiskelijaa vastaan
- ❖ ilmoittamisen kokeminen turhaksi ahdistelun ja kiusaamisen ollessa arkipäiväistä
- ❖ aiemman kiusaamiskokemuksen yhteydessä kohdattu vähättely
- ❖ kiusaajan huonon käytöksen oikeuttaminen, esimerkiksi tulkitsemalla taustavaikuttimena olleen potilaan suojeleminen opiskelijan toimilta

**Kliiniset harjoittelut ovat sosiaali- ja terveysalan tutkintoon johtavan koulutuksen aikana aidossa toimintaympäristössä tapahtuvia ohjattuja harjoittelujaksoja⁴.*

Tulokset jatkuvat seuraavalla sivulla

Opiskelijoiden toiveita kiusaamisen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi

- ❖ Oppilaitoksilta tulisi saada enemmän tietoa opiskelijan oikeuksista sekä kiusaamisen nopeasta puheeksiottamisesta ja asianmukaisesta käsittelystä^{2,3}.
- ❖ Harjoitteluyksiköiden harjoitteluohjaajille (jatkossa ohjaaja) tulisi järjestää koulutusta kiusaamisen ennaltaehkäisemisestä, ohjausmenetelmistä ja hyvästä vuorovaikutuksesta³.
- ❖ Ohjaajien osaamisen tasoa tulisi arvioida järjestelmällisesti ja kehittää yhdenmukaisia arviointimenetelmiä³.
- ❖ Koulutusohjelmaan tulisi sisällyttää realistisempaa valmistautumista kliinisen harjoittelun ympäristöihin, harjoitusta ristiriitojen ratkaisemiseksi sekä strategioita kiusaamiskäyttäytymiseen vastaamiseksi².

Millaisia kokemuksia hoitotyön opiskelijoilla on kiusaamisesta kliinisessä harjoittelussa ja miten sitä voidaan ehkäistä?

TULOKSET

Opiskelijoiden näkemyksiä kiusaamisen taustalla olevista syistä

Kiusaamisen mahdollistava organisaatiokulttuuri^{1,2,3}, esimerkiksi:

- ❖ kiusaaminen tavanomaisena käytäntönä, siirtymäriittinä tai hierarkian ylläpitämisenä^{1,2}
- ❖ harjoitteluyksikön esihenkilöiden ja johdon asenne keskeisenä kiusaamiseen yhteydessä olevana tekijänä, joka voi ilmetä esimerkiksi esihenkilöiden välinpitämättömyytenä^{1,3}
- ❖ opiskelijoiden ja harjoitteluyksikön henkilökunnan välisen valtasuhteen epätasapaino¹
- ❖ harjoitteluyksikön henkilökunnan kiinnostuksen puute opiskelijoiden oppimista ja kehittymistä kohtaan¹

Opiskelijan lähtökohtainen asema vallitsevan hierarkian matalimmalla portaalla¹

Ohjaajaan tai muuhun henkilökuntaan liittyvät tekijät^{1,2,3}, esimerkiksi:

- ❖ ylikuormittuneisuus, vihaisuus ja tarve osoittaa alan raadollisuus²
- ❖ puutteet vuorovaikutustaidoissa tai ohjausosaamisessa^{1,2}
- ❖ tietämättömyys opiskelijoiden oppimistarpeista ja tavoitteista¹
- ❖ poikkeaminen ohjauksen ohjeistuksista³

Opiskelijaan liittyvät tekijät^{1,2}, esimerkiksi:

- ❖ osaamattomuus tai virheet, joista rangaistiin^{1,2}
- ❖ työskentelykieli ei ollut opiskelijan äidinkieli²
- ❖ itseluottamuksen puute¹

Harjoitteluyksikön ohjaajien ja muun henkilökunnan suuri työkuorma^{1,3}

Tulokset jatkuvat seuraavalla sivulla

TAUSTA

Kiusaaminen on yleisin hoitotyön opiskelijoiden kliinisessä harjoittelussa kokema häirinnän** muoto^{1,2}. Suomessa vuonna 2024 julkaistussa raportissa 35 % hoitotyön opiskelijoista oli kohdannut epäasiallista kohtelua harjoittelun aikana⁵, joka vastaa kansainvälistä arviota². Kiusaaminen vaikuttaa kohteeksi joutuneen yksilön lisäksi sitä havaitseviin henkilöihin sekä koko työyhteisön toimivuuteen⁶. Lisäksi terveydenhuollon toimintaympäristössä tapahtuva häirintä voi heikentää potilaiden hoitoa⁷. Kiusaajana on yleisimmin harjoitteluyksikön harjoitteluohjaaja, muu henkilökunta tai toinen opiskelija^{1,2}. Lisäksi opiskelija voi kohdata häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua potilaiden tai heidän omaistensa taholta^{1,2,3}.

Hoitotyön opiskelijoiden kliinisessä harjoittelussa kokeman häirinnän seuraukset ovat moninaiset sekä henkilökohtaisella että yhteiskunnallisella tasolla. Koettu häirintä vaikuttaa merkittävästi opiskelijoiden hyvinvointiin³ ja elämänlaatuun⁸. Se on yhteydessä harjoittelussa onnistumiseen sekä opinnoissa suoriutumiseen, ja saattaa heikentää luottamusta ammatin valintaan ja siihen sitoutumiseen^{1,9}. Seurauksena voi olla jopa opintojen keskeyttäminen tai valmistumisen jälkeen alalta pois siirtyminen^{1,10}. Toisaalta kokemus hyvästä ja tasavertaisesta kohtelusta harjoittelussa voi vahvistaa hoitotyön opiskelijoiden alaan sitoutumista¹¹.

Hoitotyön opiskelijoita suojaavien sekä häirintää ennaltaehkäisevien toimien kehittämiseksi on tärkeää lisätä ymmärrystä opiskelijoihin kohdistuvasta kiusaamisesta ja sen ehkäisystä.

***Häirinnästä katsotaan olevan kyse, kun henkilö on järjestelmällisesti, toistuvasti ja pitkäkestoisesti painostavan, loukkaavan tai alistavan käyttäytymisen kohteena ja tästä aiheutuu hänelle terveyshaittaa¹².*

Millaisia kokemuksia hoitotyön opiskelijoilla on kiusaamisesta kliinisessä harjoittelussa ja miten sitä voidaan ehkäistä?

TULOKSET

Katsauksissa ehdotettuja toimia opiskelijoiden kliinisessä harjoittelussa kokeman kiusaamisen vähentämiseksi

Kliinisten harjoittelujen edelleen kehittäminen ja yhdenmukaistaminen³

- ❖ Harjoitteluyksiköiden henkilöstön positiivisella asenteella opiskelijoita kohtaan sekä riittävillä ohjausresursseilla on keskeinen rooli harjoittelujen onnistumisessa¹.

Ohjaajien opiskelijaohjausosaamisen kehittäminen^{1,3}

- ❖ Erityisesti harjoitteluohjaajien kouluttaminen siihen, miten opiskelijoita ohjataan turvallisesti ja miten ilmoituksiin kiusaamisesta tulisi vastata¹.

Opiskelijoiden tiedon lisääminen siitä, millaista asianmukainen käytös kliinisessä harjoittelussa on ja miten epäasiallisesta käytöksestä voi ilmoittaa turvallisesti².

Organisaatioiden sisäisen arvioinnin ja toiminnan yhtenäistäminen ja häirinnän vähentämiseen kohdennettujen interventioiden kehittäminen³.

Kaikenlaisen häirinnän, epäasiallisen kohtelun sekä väkivallan tunnistamiseen, käsittelyyn ja ennaltaehkäisyyn tulee panostaa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuksessa että muissa toimintaympäristöissä. Tähän velvoittaa myös Työturvallisuuslaki (§28)¹³.

Eri lähteissä kiusaamista voidaan käsitellä häirintänä, henkisen ja fyysisen väkivallan osana tai erillisenä väkivaltaa sisältävänä ilmiönä. Vaikka tässä Näyttövinkissä käsitellään kiusaamista yleisimpänä opiskelijoiden kohtaamana häirinnän muotona, on tärkeää tiedostaa, että sen rinnalla opiskelijat saattavat kohdata myös muunlaista häirintää, epäasiallista kohtelua tai väkivaltaa.

Näyttövinkin taustalla olevissa katsauksissa opiskelijat olivat kokeneet fyysistä, henkistä tai seksuaalista väkivaltaa. Tekijöinä olivat yleisimmin potilaat, mutta myös potilaan omaiset tai harjoitteluyksikön henkilökunnan jäsenet. Erityisesti potilaiden tekemä väkivalta synnytti opiskelijoissa epävarmuutta siitä, miten tilanteissa tulisi toimia². Potilaiden tekemää väkivaltaa saatettiin vähätellä, koska sen katsottiin kuuluvan työnkuvaan¹ ja sitä selitettiin esimerkiksi potilaan iällä tai sairaudella². Väkivallan lisäksi opiskelijat kohtasivat rasistisia kommentteja tai tekoja sekä potilailta että henkilöstöltä. Tämä korostui kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla, tai jos opiskelijan äidinkieli ei ollut käytössä oleva työkieli^{2,3}.

Millaisia kokemuksia hoitotyön opiskelijoilla on kiusaamisesta kliinisessä harjoittelussa ja miten sitä voidaan ehkäistä?

Hotus
NÄYTTÖVINKKI®
9/2025

KÄYTTÖ- KELPOISUUS SUOMESSA

Tulokset ovat sovellettavissa suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Erityisesti niitä voidaan hyödyntää hoitotyön koulutuksessa sekä kliinisten harjoittelujen turvallisuuden ja ohjauksen kehittämisessä. Tuloksia sovellettaessa on hyvä huomioida, että ne perustuvat kansainvälisiin tutkimuksiin, ja kulttuuriset erot esimerkiksi työkäytännöissä sekä -organisaatioissa voivat vaikuttaa niiden sovellettavuuteen Suomessa. Näyttövinkki auttaa erityisesti tunnistamaan hoitotyön opiskelijoiden kiusaamiseen liittyviä kokemuksia ja kiusaamiseen liittyviä tekijöitä.

Viime vuosina Suomessa on kiinnitetty paljon huomiota kliinisten harjoittelujen ohjauksen laadun kehittämiseen sekä harjoitteluyksiköissä että oppilaitoksissa. Harjoitteluohjauksen laadun parantamisessa on hyödynnetty laatukäsikirjoja, erilaisia ohjausmuotoja, järjestelmällistä palautteen keruuta sekä mahdollistamalla opiskelijalle yksilöllisempää ohjausta harjoittelupolkunsa aikana. Oppilaitosten ja harjoitteluyksiköiden yhteistyötä on vahvistettu, ja digitaalisten työkalujen käyttöönotto on edistänyt opiskelijan, ohjaajan ja opettajan kolmikantayhteistyötä sekä mahdollistanut nopean puuttumisen harjoittelun aikana ilmeneviin haasteisiin. Äidinkielenään muuta kuin suomea puhuvien opiskelijoiden kliinisten harjoittelujen tueksi on kehitetty kielituettuja harjoittelumalleja (esim. TOKASA), jotka edistävät ohjauksen saavutettavuutta ja harjoittelun sujuvuutta. Lisäksi oppilaitokset tukevat harjoitteluyksiköitä tarjoamalla kohdennettuja koulutuksia sekä tarvittaessa läsnä olevaa ohjausta, mikä vahvistaa työyhteisöjen valmiuksia monimuotoisten opiskelijaryhmien ohjaukseen.

YHTEENVETO

Hoitotyön opiskelijat kohtaavat yhä valitettavan usein kiusaamista tai muuta epäasiallista kohtelua terveydenhuollon toimintaympäristöissä. On keskeistä, että hoitotyön opiskelijoiden kliinisissä harjoitteluissaan kokema häirintä tunnistetaan ja sitä ennaltaehkäistään sekä käsitellään avoimesti ja asianmukaisesti. Tämän saavuttamiseksi on tärkeää kuunnella opiskelijoiden kokemuksia ja rakentaa sekä oppilaitoksissa että sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa yhtenäisesti turvallisia ja häirinnästä vapaita työ- ja harjoitteluympäristöjä sekä -kulttuuria. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että harjoittelujen ohjaajien vuorovaikutus- ja ohjausosaamista tuetaan ja heillä on riittävät resurssit opiskelijoiden ohjaamiseen. Mahdollisten epäkohtien tunnistamiseksi ja korjaamiseksi oleellista on, että opiskelijoita rohkaistaan häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun tunnistamiseen ja raportoimiseen.

LISÄTIETOA

Työturvallisuuskeskus

- ❖ www.ttk.fi > Työympäristön turvallisuus > Häirintä ja epäasiallinen kohtelu
- ❖ www.ttk.fi > Työturvallisuus > Työväkivallan hallinta

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu

- ❖ www.tyosuojelu.fi > Työolot > Epäasiallinen kohtelu

Työterveyslaitos

- ❖ www.ttl.fi > Teemat > Työhyvinvointi ja työkyky > Työpaikkakiusaaminen

Terveyskylä.fi - Mielenterveystalo

- ❖ www.mielenterveystalo.fi > Mielenterveys ja toimintakyky > Työpaikkakiusaaminen

Aluehallintovirasto (AVI)

- ❖ www.avi.fi > Asioi > Henkilöasiakas > Valvonta ja kantelu > Työsuojelu

TOKASA – Toiminnallinen kaksikielinen sairaanhoitajakoulutus -hanke

- ❖ <https://www.tokasa.fi/>

Millaisia kokemuksia hoitotyön opiskelijoilla on kiusaamisesta kliinisessä harjoittelussa ja miten sitä voidaan ehkäistä?

AINEISTO JA MENETELMÄT

Näyttövinkki perustuu kolmeen vuosina 2023 ja 2025 julkaistuihin järjestelmälliseen katsaukseen^{1,2,3}. 1) Vuonna 2023 julkaistussa laadullisten tutkimusten järjestelmällisessä katsauksessa ja meta-aggregaatiossa¹ tarkasteltiin hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia häirinnästä ja väkivallasta kliinisten harjoitteluiden aikana. Katsaukseen valittiin mukaan 18 hyvälaatuista tutkimusta. Tutkimukset oli julkaistu vuosina 2006–2021 Euroopassa (n = 3), Aasiassa (n = 6), Oseaniassa (n = 4), Pohjois-Amerikassa (n = 4) ja Afrikassa (n = 1). 2) Vuonna 2023 julkaistussa monimenetelmällisessä järjestelmällisessä katsauksessa ja meta-analyysissä² tarkasteltiin häirinnän ja väkivallan esiintyvyyttä ja siihen liittyviä kokemuksia kliinisissä harjoitteluympäristöissä hoitotyönopiskelijoiden keskuudessa. Katsaukseen valittiin mukaan 71 alkuperäistutkimusta (n = 15 973 osallistujaa, joista 42 sisällytettiin meta-analyysiin (n = 14 894 osallistujaa). Tutkimukset oli julkaistu vuosina 2003–2021. 3) Vuonna 2025 julkaistussa laadullisessa järjestelmällisessä katsauksessa ja metasynteesissä³ tarkasteltiin hoitotyön opiskelijoiden kokemia ohjaajien tai muiden hoitotyöntekijöiden toteuttamaa kiusaamista kliinisen harjoittelun aikana³. Katsauksen valittiin mukaan 21 laadultaan vähintään kohtalaista tutkimusta (n = 834 osallistujaa). Tutkimukset oli julkaistu vuosina 2006–2023 Kiinassa (n = 5), Yhdysvalloissa (n = 3), Koreassa (n = 3), Iranissa (n = 3), Iso-Britanniassa (n = 2), Australiassa (n = 1), Etelä-Afrikassa (n = 1), Ghanassa (n = 1), Turkissa (n = 1) ja Uudessa-Seelannissa (n = 1).

Katsauksissa oli käytetty osin samoja tutkimuksia. Katsausten menetelmällinen toteutus on kuvattu yksityiskohtaisemmin alkuperäisissä julkaisuissa^{1,2,3}. Katsausten laatu arvioitiin JBI:n järjestelmällisen katsauksen arviointikriteeristöllä^{***}.

LAATIJAT

Glader Saija¹, sh, YAMK, sosionomi, TtM-opiskelija
Karvinen Outi¹, sh, MMHlthN, MN (NP), TtM-opiskelija
Keskiaho Janna², sh, th, YAMK-opiskelija
Kivelä Sanna², sh, YAMK-opiskelija
Kähkönen Roosa¹, TtM-opiskelija
Lammi Silja¹, klö, TtM-opiskelija
Litmala-Virkkula Wilma¹, sh, TtM-opiskelija
Marjomäki Hannele², sh, YAMK-opiskelija
Pellinen Pia³, sh, YAMK-opiskelija
Poti Pauliina², sh, YAMK-opiskelija
Sivonen Eeva-Maria³, sh/th, YAMK-opiskelija
Törmä Henriikka³, sh, YAMK-opiskelija
Valkama Mikael³, ensihoitaja AMK, YAMK-opiskelija

Kaarnalehto Anssi⁴, erityisasiantuntija
Ojanperä Kaija⁴, johtava asiantuntija
Paia Tuuli^{5,6}, eh/sh, TtM, väitöskirjatutkija, lehtori
Aker Katja⁷, Sh, YAMK, Amo, harjoitteluvastaava

Elo Satu³, sh, TtT, dosentti, yliopettaja
Keskitalo Tuulikki², sh, KT, yliopettaja
Kääriäinen Maria¹, th, TtT, professori
Mattila Outi², sh, TtT, yliopettaja

Editointi: Silja-Elisa Eskolin⁸,
 nuorempi tutkija ja Mira Palonen⁸,
 erikoistutkija

¹Oulun yliopisto
²Lapin ammattikorkeakoulu
³Oulun ammattikorkeakoulu
⁴Työturvallisuuskeskus
⁵Turun yliopisto
⁶Turun ammattikorkeakoulu
⁷Metropolia ammattikorkeakoulu
⁸Hoitotyön tutkimussäätiö sr

Hotus NÄYTTÖVINKKI® 9/2025

ISSN 2489-9577
 verkkojulkaisu
 17.10.2025
 Hotus.fi

ALKUPERÄISET JULKAISUT

1. **Dafny HA, McCloud C, Vincent P, Brown S, Phillips C, Waheed N, Freeling M, Parry YK, Champion S.** Nursing students' experience of workplace violence in clinical practice: A qualitative systematic review. *Journal of Clinical Nursing* 2023; 32(17–18): 6136–6164
2. **Hallett N, Gayton A, Dickenson R, Franckel M, Dickens GL.** Student nurses' experiences of workplace violence: A mixed methods systematic review and meta-analysis. *Nurse Education Today* 2023; 128: 105845
3. **Cao J, Fu M, Liu J, Liu J, Sun H, Zhuang H.** Nursing students' bullying experiences from instructors and nurses in the clinical practice: A qualitative systematic review and meta-synthesis. *Nurse Education Today* 2025; 146: 106511

***Katsausten laatu: 10/10¹, 8/11², 7/10³ JBI: Checklist for Systematic Reviews and Research Syntheses.

MUUT KÄYTETYT LÄHDEVIITTEET

4. **Sanastokeskus.** Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma: TEPA-termipankki. Saatavilla: <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/kliininen%20harjoittelu>.
5. **Suomen sairaanhoitajat ry.** Opiskelijakysely 2023. Saatavilla: https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2024/10/Opiskelijakysely-2023_2024-Raportti-19.6.2024.pdf, 2024. Viitattu 9/2025.
6. **Työterveyslaitos.** Kiusaamisen seuraukset. Saatavilla: <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/tyopaikkakiusaaminen/kiusaamisen-seuraukset>. Viitattu 9/2025.
7. **Munro CE, Phillips AW.** Bullying in the workplace. *Surgery - Oxford International Edition* 2023; 41: 516–522.
8. **Fernández-Gutiérrez L, Mosteiro-Díaz MP.** Bullying in nursing students: An integrative literature review. *International Journal of Mental Health Nursing* 2021; 30(4): 821–833
9. **Gusar I, Tokić A, Lovrić R.** Development of nursing students' professional identity in different mentoring approaches during clinical training: A quasi-experimental study. *Nurse Education Today* 2025; 144: 106459.
10. **Helander M, Suominen T, Roos M.** Nuorten sairaanhoitajien näkemyksiä ammatista lähtemisestä. *Hoitotiede* 2019; 3(31): 180–190
11. **Kaihlainen, A-M.** From nursing student to a registered nurse, final clinical practicum facilitating the transition. Väitöskirja. Turun yliopisto. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7965-3>, 2020.
12. **Työturvallisuuskeskus.** Häirintä ja epäasiallinen kohtelu. Saatavilla: <https://ttk.fi/tyoturvallisuus/tyoympariston-turvallisuus/hairinta-ja-epaasiallinen-kohtelu/>
13. **Finlex®.** Ajantasainen lainsäädäntö: Työturvallisuuslaki 738/2002. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2002/738>, 2002.